

Kulturdepartementet
v/ Sunneva Sætervik
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref
14/1005

Vår ref.
2014/15041 HELHJO

Dato
17.10.2014

Høring - forslag til endringer i forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander

Det vises til høringsbrev og til telefonisk kontakt.

Vi har merknader til forslag til endring i forskriften § 6. Som nevnt på telefon, er bakgrunnen for dette at vi har en bestemmelse i arkivloven § 9 b som fastsetter at offentlige arkiver ikke kan føres ut av landet uten etter særskilt samtykke fra Riksarkivaren. Vi legger til grunn at ved utførsel av arkivmateriale som også anses som kulturgjenstander, så må vedtak treffes med hjemmel i begge regelverkene. Det er imidlertid viktig å unngå unødig dobbeltbehandling.

Merknadene er knyttet til plikten til å overlate saksbehandlingen til en annen vedtaksinstitusjon når søknader fra egne institusjoner skal behandles. I tillegg tar vi opp spørsmålet om hvem som skal være vedtaksinstitusjon for samisk arkivmateriale i Arkivverkets depoter.

Nærmere om arkivlovens bestemmelser om utførsel av arkiver

Arkivloven kapittel II gjelder offentlige arkiver. Her har vi bestemmelsen i § 9 bokstav b som sier at

”Utan i samsvar med føresegner gjevne i medhald av § 12 i denne lova eller etter særskilt samtykke frå Riksarkivaren, kan ikkje arkivmateriale

...

b) førast ut or landet, dersom dette ikkje representerer ein naudsynt del av den forvaltningsmessige eller rettslege bruken av dokumenta.

...”

Bestemmelsen skiller ikke mellom eldre og nyere arkiver. Loven må på denne bakgrunn forstås slik at all utførsel av offentlige arkiv, uavhengig av alder, forutsetter Riksarkivarens samtykke. Dersom en offentlig arkivskaper ønsker å føre arkiver ut av landet til annet enn forvaltningsmessig eller rettslig bruk, må det altså

innhentes samtykke fra Riksarkivaren. Dette gjelder selv om arkivet er fra før 1900 og således er omfattet av forskrift om utførsel og innførsel av kulturminner, jf forskriften § 2 f.

I arkivloven er det ikke fastsatt begrensninger i Riksarkivarens kompetanse for arkivmateriale som er avlevert til Riksarkivet eller noen av statsarkivene. Loven kan etter vårt skjønn ikke forstås annerledes enn at det er Riksarkivaren som samtykker til utførsel av arkivstykker selv om disse befinner seg i Riksarkivet eller statsarkivene.

Merknad til forslaget til presisering av forskriften § 6

I forslaget til endring av § 6 i forskrift om utførsel og innførsel av kulturminner, foreslås nye regler for hvordan søknader fra egne institusjoner skal behandles.

Riksarkivaren treffer allerede vedtak etter arkivloven § 9 om utførsel av offentlige arkiver, uavhengig av alder og uavhengig av om de befinner seg hos arkivskapere, i Riksarkivet eller statsarkivene. Det anses ikke som en aktuell problemstilling at Riksarkivaren skulle være ”inhabil” til å inneha denne kompetansen. Riksarkivaren har forsvarlig bevaring av arkivmateriale som en kjerneoppgave, og tar jevnlig avgjørelser som skal ivareta dette. Vedtak treffes med hjemmel i en rekke ulike bestemmelser i tillegg til arkivloven § 9. Dersom en gir en annen instans mulighet til å ”overprøve” Riksarkivarens vedtak etter arkivloven § 9 gjennom vedtak etter forskrift om utførsel og innførsel av kulturminner, så vil det kunne fremstå som en avskjæring av Riksarkivarens kompetanse etter arkivloven. Dette vil etter vårt syn kreve endring i arkivloven.

Uansett legger vi til grunn at eventuelle problemstillinger knyttet til inhabilitet jf. forslaget til forskriftsendring, bare vil oppstå for utførsel av arkivmateriale som oppbevares i Riksarkivet, og ikke for utførsel som skal skje fra statsarkivenes depoter. Vi viser i denne forbindelse til at Riksarkivaren fungerer som klageinstans for vedtak truffet av statsarkivene om innsyn etter offentlighetsloven og forvaltningsloven.

Et annet forhold er at det fremstår som nokså tungvint at en sak om utførsel av arkiver fra før 1900 skal behandles i to instanser i stedet for i én. Kan det være nødvendig at Kulturrådet, eventuelt annen institusjon, i tillegg til Riksarkivaren skal vurdere søknad om utførsel av arkivsaker?

På denne bakgrunn mener vi at Riksarkivet/Riksarkivaren fortsatt bør kunne treffe vedtak etter forskrift om utførsel og innførsel av kulturminner, i saker som gjelder arkiver som er omfattet av utførselsforbudet i arkivloven § 9 b, også om arkivaliene befinner seg i noen av Arkivverkets depoter.

Vedtaksinstitusjon for samisk arkivmateriale jf. forskriften § 6

Vi har merket oss at Riddo Duottar Museat er vedtaksinstitusjon for samisk kunst og annet samisk kulturmateriale. I henhold til forskriften § 2 b skal det søkes utførselstillatelse for alt samisk arkivmateriale. Arkivverket har samisk arkivmateriale i sine depoter, både i Samisk arkiv og i andre enheter. Vi legger til

grunn at Riksarkivarens vedtakskompetanse jf. arkivloven § 9 b også gjelder for slikt materiale. Også avgjørelser i henhold til forskriften om utførsel og innførsel av kulturgjenstander bør tas av Riksarkivaret for slikt materiale.

Med hilsen

Helga Hjorth e.f.
fung. stabsdirektør

Sigrid Stokstad
seniorrådgiver